

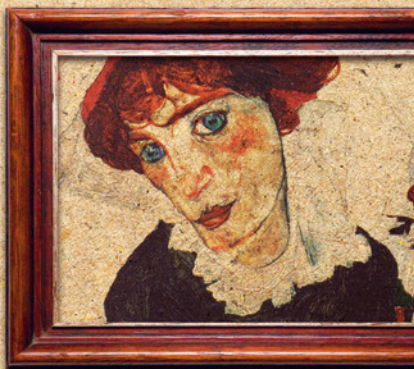

SOPHIE

ČTYŘI MUŽY

HAYDOCK

Co kdyby ženy z obrazů
Egona Schieleho mohly mluvit?

Vídeň začátku 20. století je plná umění, hudby i radikálních myšlenek. Egon Schiele maluje své modelky odvážným novátorským způsobem a sklízí kritiku, ale i uznání a obdiv. Kdo jsou však ženy, které shlížejí z jeho obrazů?

Adele, Edith, Wally a Gertrude. Čtyři ženy Schieleho života, jež se navždy staly součástí jeho slavného díla, vyprávějí svůj příběh velké lásky, vášně a zrady, kterým jsou všichni neúprosně a neoddělitelně navzájem spojeni. Oheň v jejich nitru totiž dokáže nejenom uchvátit, ale i všechno zničit...

„Skandál, láska, zrada a zlomená srdce... Adele, Gertrude, Wally a Edith promlouvají jasně a hlasitě.“

– Cosmopolitan

„Čtyři múzy jsou obrovský úspěch. V mimořádně zdařilém a čtivém debutu se autorce podařilo vytáhnout čtyři ženy zpod Schieleho pohledu a skrze ně osvětlit období seismických změn. Svět, který vytvořila Sophie Haydock, působí opravdově a zalidněně.“

– The Guardian

„Strhující příběh o lásce, umění a zradě.“

– RED

SOPHIE HAYDOCK

ČTYŘI MÚZY

Přeložila Dina Podzimková

metafora

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

The Flames © Sophie Haydock 2022

First published in Great Britain in 2022 by Doubleday,
an imprint of Transworld Publishers

Translation © Dina Podzimková, 2022

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2022

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-694-1 (ePub)

ISBN 978-80-7625-693-4 (pdf)

ISBN 978-80-7625-172-4 (print)

Mé přítelkyni Ali Schofieldové

*Těla mají vlastní světlo, které pohlcují, aby mohla žít:
hoří, ale nejsou osvětlena zvenčí.*

Egon Schiele, 1912

*Je to moře, co slyšíš ve mně,
jeho podrážděné reptání?
Nebo hlas nicoty,
která byla tvým šílenstvím?*

Sylvia Plathová, 1960
(přel. Jan Zábrana)

PROLOG

4. května 1968

Ženy se srazí ve změti pokroucených končetin a zkřivených tvářích. Eva otevře oči vstříc obloze šedivě šedé barvy. V ústech i na kloubech má krev a její manšestrové šaty jsou roztržené. Se sípáním se schoulí, jednou rukou se drží za břicho, pak si narovná brýle a nad prasklinou v jednom ze skel jí unikne nadávka. Sleduje, jak se kolo jejího bicyklu s tikačím zvukem pomalu otáčí po své kruhové dráze. Všimne si postavy o pár metrů dál – stará žena leží na zemi, ústa má pootevřená a zpoza ochablých rtů jí vykukují křivé zuby.

Všechno se jí vybaví. To poslední, co Eva spatřila v několika vteřinách před srážkou, byl pár vytřeštěných vodnatých očí. Ruce zvednuté k ústům. Ta žena s bílými vlasy se objevila zčistajasna, prohnala se mezerou mezi zaparkovanými auty a vrazila do ní.

Když se Eva vracela na kole domů zapadlou uličkou vídeňské rezidenční čtvrti Hietzing, oplývající velkým množstvím zeleně, myšlenky se jí toulaly jinde. O polední pauze se pohádala s mužem, s nímž se nejistě pokoušela o společný život. Setkali se v kavárně nedaleko antikvariátu, kde pracovala jako asistentka, v turisticky vyhledávané části Inne-re Stadt. Okamžiky důvěrnosti ale vyplnilo obviňování. Eva z kavárny utekla a její milenec ji nechal jít. Zrovna si v hlavě přehrávala jejich hádku, vracela se k tomu, co řekla, a přemýšlela, co říct měla. Další věc, na niž si vzpomínala, byl nejasný záblesk postavy, která jí vběhla do cesty.

Stiskla brzdy a snažila se změnit směr, ale setrvačnost byla neúprosná.

„Ale ne, jste zraněná? Slyšíte mě?“ ptá se teď Eva a shýbá se k ženinu pochroumanému tělu. „Moc mě to mrzí! Všimla jsem si vás, až když už bylo příliš pozdě,“ dodává.

Žena se nehýbá. Její mlčení je ochromující.

Eva zírá do tváře své oběti s výraznými lícními kostmi a propadlými očními důlky. Ženě teče z čela krev a svítí v kontrastu k jejím světlým vlasům. Kůže je na dotek chladná, nezdravě nafialovělá a vychází z ní štiplavý zápach připomínající starou hlínu. Eva si všímá otrhaných šatů a nehtů s černými okraji. Ženě spadla bota s tenkou podrážkou vystlaná novinami a palec obnažené nohy je ohavný, mozolnatý a jasně červený.

„Nevím, co mám dělat,“ zašeptá Eva, z očí si odhrne tmavé vlasy a snaží se přimět k soustředění. Očima hledá někoho, kdo by šel kolem, kdo by jim mohl pomoci. V okně jednoho z honosných činžovních domů v ulici se rozsvítí, ale nikdo se neobjeví. Eva se k budově dopotácí a stiskne tučet mosazných zvonků.

„Prosím, zavolejte záchranku!“ řekne do domovního telefonu, ale slyší jen statický šum.

Obloha temní a schyluje se k dešti.

Eva se vrátí k ženě, s bušícím srdcem se k ní nakloní a naslouchá, zda nezachytí nějakou známku života. Jemně, ale naléhavě s ní zatřese. Ze švů ženina kabátu vyletí stříbrtí moli poplašení světlem.

Taška, kterou žena nesla, je roztržená a obsah leží rozsypaný na ulici. Eva hledá nějaké náznaky, které by jí pomohly zjistit její totožnost. Najde svazek dopisů převázaný stužkou; inkoust je vybledlý, ale nic jiného, co by ženu identifikovalo, tam není.

Ozvi se, prosím, spokojím se s jakoukoli odpovědí... luští Eva staromódní písmo na téměř průsvitném papíře. Ta propast mezi námi se nedá snést. Potřebuji, abys mi odpustila. Tvoje navždy milující sestra...

„Edith?“ řekne Eva, uloží si dopisy do kapsy a znovu se zadívá na stařenu.

Právě v té chvíli se zachvějí svaly v koutcích ženiných úst. Eva sebou trhne, ten pohyb jí dodá odvalu. Uchopí stařeniny ruce, drsné jako kůra stromu.

Víčka ženiných očí se prudce otevřou a odhalí rozšířené zorničky. Stařena vycení zuby a z úst se jí vydere divoké zachroptění. Evu na jednu hroznou chvíli napadne, že je ta seschlá zraněná cizinka možná schopná zakousnout se jí do masa.

„Dejte ty špinavý pracky pryč!“ vyštěkne žena. „Ještě není po mně, abyste věděla! I když jste se zatraceně snažila.“

Eva ustoupí a její obět se s námahou postaví na nohy, opráší se a tře si loket a potom spodní část zad.

„Snažila jsem se jen pomoci,“ zkusí to Eva namísto omluvy.

„Tomu říkáte pomoc, jo?“ Stařena testuje své tělo jako pták před letem. Rukou se dotkne hlavy, a když spatří krev na konečcích svých prstů, sraští obličej. „Vy jste mě neviděla, co?“

„Objevila jste se zničehonic,“ odpoví Eva.

„Takže jsem neviditelná?“

„Ale vždyť to vy jste vletěla do mě!“

„Hledám ji padesát let.“ Bělovlasá žena na ni upře pohled ostrý jako břitva. „Od doby, kdy jste ještě ani nebyla na světě!“ Její artritické prsty se pohnou v rozmáchlém gestu. „A pak se do toho zamotáte vy, srazíte mě k zemi a málem mě zabijete, zrovna když ji znovu spatřím.“

Eva má pocit, že je někdo pozoruje, a otočí se, ale nikdo tam není – jen strom s odlupující se kůrou a vedle něj plakát na výstavu výtvarného umění, nalepený na nabílené zdi.

„Nemáte ponětí!“ pokračuje starší žena. „Vůbec si to nedokážete představit. Všechny ty oběti, všechno, co jsem vytrpěla, ten zármutek, každyčkový den, kdy jsem se snažila ji aspoň zahlídnout. A po celé té dlouhé době je konečně tu. Koukněte se sakra! Tady je, přesně taková, jaká byla

vždycky.“ Dýchá přerývaně a její slova přeruší vzlyk. „Je mi osmasedmdesát, a nemám vůbec nic. Všechno jsem ztratila, zničila. Kdybych ke všemu ztratila i ji...“

„Prosím, dovolte mi vám pomoci. Co že jste to ztratila?“ ptá se Eva popletená změtí vět té cizí ženy a nezvyklým zoufalstvím v jejích slovech.

Stařena si sáhne za výstřih blůzy a po tváři se jí rozlije panika. Chvilí po něčem šmátrá, pak se strach rozplyne a žena ze záhradří vytáhne řetízek se zlatým kroužkem. Se zavřenýma očima ho sevře v dlani a přitiskne si ho ke rtům.

Začíná pršet. Vrány krákající na střeše zámku Schönbrunn se zvednou a zakrouží v letu.

„Edith?“ promluví jemně Eva a dotkne se ženiny paže.

Stařeniny rty se zachvějí. „Proč mi tak říkáte?“

„Zahlédla jsem vaše jméno na těch dopisech.“ Eva jí podá svazek papírů a žena jí je vytrhne z ruky.

„Nemáte žádný právo se na ně dívat!“

Evy se to dotkne a zneklidní ji to. Uslyší nezaměnitelný zvuk houkající sanitky.

„S trochou štěstí jedou právě pro vás,“ řekne Eva, aby uklidnila ženu i sebe. „Někdo musel zavolat pomoc.“ Zadává se nahoru na okna činžáku. „Budou vás chtít vzít do nemocnice, aby se podívali, jestli jste v pořádku,“ dodá. „Dostanete tam veškerou pomoc, kterou budete potřebovat.“

„*Genug! Nein!*“ vykřikne stará žena, odskočí od ní a začne se třást. „Nepůjdu tam! Nemůžete mě nutit!“

Když záchranka odbočuje k nim do ulice, její modré světlo se odráží od dlažebních kostek. Eva spěchá k vozu, ze kterého vystupuje řidič a jeho asistent.

„Stala se nehoda,“ vysvětluje oběma mužům. „Já zraněná nejsem, tedy alespoň myslím, že ne.“ Letmo se podívá na své rameno. „Ale do ní jsem najela na kole.“ Ukáže na bělovlasou ženu, která se mezitím došourala k plakátu. „Srazila jsem ji na zem. Nejdřív nereagovala, pár minut byla mimo. Snažila jsem se jí pomoci, ale ona nepatří k těm, kdo by o to stáli. Připadá mi zmatená.“

„Udělal jste, co jste mohla. Odteď se o ni postaráme my,“ odpoví řidič.

Zraněná žena tiskne ruce k plakátu zvoucímú na výstavu. Je na něm zachycena mladá modelka se zardělými tvářemi a pronikavým nejistým pohledem.

„*Junge Dame?* Haló?“ zkouší to muž, zatímco se k ní blíží. „Jak je vám? Vidíme, že jste zraněná. Na hlavě krvácíte. Musíme vás vzít do nemocnice. Co takhle schovat se před tím deštěm?“

„*Nein! Nein!*“ říká žena vyděšeně a couvá.

„Je to pro vaše dobro, *meine Dame.*“ Položí jí ruku na rameno.

„Nesahejte na mě! Neopovažujte se. Nemůžete mě nutit, abych se tam vrátila.“

„No tak, přece nebudeme takoví. Musí vás to hodně bolet. Chceme vám jen pomoci.“

„Bez cizí pomoci jsem se obešla dost dlouho,“ odsekne žena.

Muži k ní přistoupí z obou stran; jejich ramena ční nad její hlavou, nohy mají pevně zapřené a ústa sevřená.

„My už se o všechno postaráme,“ uklidňují Evu. „Pokud se na to cítíte, můžete jít domů.“

Chytí stařenu za ruce a vedou ji k zadní části sanitky. Jemně, ale rozhodně. Žena je však urputná. Brání se a zmítá, kope a kroutí. Upře oči na Evu. „Vy tam, holka! Pomozte mi!“ křičí, když ji muži vmáčknou do dveří vozu. „Udělejte něco, prosím! Už mi nic nezbylo! Nikdo mi nepomůže! Nevymýšlím si.“ Máchne pěstí směrem k plakátu. „Támhle je důkaz. Nejsem blázen! Existovali jsme. Nemůžete...“

Dveře se zabouchnou a ten neodbytný zlostný pohled je pryč.

Eva se stydí, že cítí úlevu. Má dost starostí i bez toho všeho. Přesto jí srdce prudce buší a ona nedokáže zaplašit hlodavý pocit viny. Říká si, že té cizí ženě pomohla, možná ale pro ni všechno jen zhoršila. Eva polkne a otočí se k nejistému úsměvu postavy na plakátu.

Řidič nastartuje motor. „Počkejte! Zastavte!“ vykřikne Eva. Přeběhne k sanitce a zezadu na ni zabuší pěstí.

Vůz je ale už v pohybu, a jak se rozjíždí, rozezní se jeho siréna.

Eva nemá žádné jméno, kterého by se mohla chytit.

Je unavená, naprosto vyčerpaná a uvědomuje si, že ji děšť promáčel až do morku kostí. Břicho ji rozbolí novým způsobem. Zkoumavě si prohlíží své kolo – vedle brýlí další věc, kterou si nemůže dovolit opravit. Rozbitý rám bude muset dopravit domů pěšky a cesta jí teď zabere mnohem víc času, než čekala. Žádná slova útěchy jí tam nečekají.

Pak si toho všimne.

Zlatý záblesk na zemi mezi dlažebními kostkami. Eva se sehne a předmět zvedne. Je to dlouhý starožitný náhrdelník. Zapínání se otevřelo, ale řetízek je omotaný kolem odřeného kovového kroužku s kulatými okraji. Na dotek je ještě teplý. Eva ho podrží mezi palcem a ukazováčkem. Uvnitř jsou elegantní kurzívou vepsány dvě iniciály: E & E.

Nebo je to E & A? Druhé písmeno není zřetelné. Vypadá, jako by ho někdo poškrábal, anebo přepsal, špičkou nějakého ostrého předmětu.

Prsten patří stařeně, která do ní narazila. Eva chce jen zapomenout a dál si žít svůj život, jak nejlépe umí, ale pořád se jí vrací nadšení, které rozzářilo ženinu tvář, když předmět ještě před chvílí držela u svých rtů – a vyděšený výraz jejích očí, když ji zavírali do auta. Sevře kroužek v ruce. Jeho váha v její dlani Evě přináší zvláštní útěchu. Ví, jaké to je, když člověk něco ztratí, když mu chybí kousek sebe sama.

Eva se smíří s tím, co musí udělat: nějakým způsobem prsten brzy vrátit jeho právoplatné majitelce.

V útrobách sanitního vozu je stará žena rychle a bez milosti upoutána na nosítka a zajištěna na místě. Bolestně si uvědomuje nově nabytý poznatek. Byla *tam*, po letech hledání se ocitla přímo před jejíma očima.

V hrudi cítí tupou bolest. A náhle někdo hlasitě, neodbytně buší na zadní dveře sanitky. Ta zatracená holka s tuctovou tvář, která předtím uháněla ulicí na kole, se přes všechn ten rámus dožaduje jejího jména. Ale na to už je pozdě. Jak se řítí k nemocnici, siréna nepřetržitě pekelně kvílí – příslib toho, že se před ní auta rozestoupí – a unáší ji pryč od toho jediného, co je opravdu důležité.

Co teď záleží na *jejím* jménu? Lidem může být ukradené, kdo jsem, napadne ji. Už desítky let to nikdo nechtěl vědět. Když někdo naposledy vyslovil její jméno, bylo to slovo jako kulka – rozkaz, urážka, odpor vetknutý do jeho písmen. Pak bylo zapomenuto úplně.

Existovala vůbec někdy doopravdy? Ano. Teď už to ví. A její život předtím...

Když sanitáci vytahují nosítka z vozu, nemůže nezaslechnout zasněnou ozvěnu tří zpěvavých slabik svého jména jako bublinky šampaňského praskající na jazyku.

Pamatuje si ho tak, jak ho vyslovil *on*. Vzárušení ze jména proneseného šeptem; příslib, který v sobě kdysi neslo; touhu, kterou – jak ví – vyvolávalo. Ten přízračný zvuk se dotýká místa, jež bylo dlouho ochromené: té části jejího já, která v sobě skrývá schopnost se radovat.

„Adele?“ rozpomene se a zaplaví ji úžas, zatímco na ni shlíží něčí tvář. „*A-de-le*,“ zopakuje; její vědomí začíná odplouvat pryč a na zkrvavené, rozedrané tváři se objevuje úsměv. „No ano, to je ono. Jestli to musíte vědět, jmenuju se Adele. Adele Harmsová. A neopovažujte se to zapomenout.“

ADELE

1

Říjen 1912

„Adele, přísahám, že jestli přijdeme zase pozdě, tak s tebou odmítám mít cokoli společného,“ stěžuje si Edith. Její tvář je zardělá, rozpálená úsilím, jak se snaží sestru zvednout ze zlaté pohovky, umístěné u okna salonku v bytě rodiny Harmsových. Adele se celou vahou zaboří do sametových polštářů. Ví, že její nesnesitelná mladší sestra bez ní neodejde.

„Nespěchej na mě!“ řekne. „Víš, jak nesnáším, když mě někdo honí.“ Adele sestru setřese, protáhne se s oběma rukama nad hlavou a zatřepe konečky prstů.

Zdržuje v naději, že ještě jednou spatří muže, kterého ze své pozorovatelný sledovala celé odpoledne. Všimla si ho okamžitě, když o něco dříve toho dne procházel ulicí. Adele nedokáže nevnímat příchody a odchody týkající se domu, který stojí naproti budově na Hietzinger Hauptstrasse 114, v níž sestry bydlí s rodiči – na široké, stromy lemované hlavní třídě bohatého aristokratického třináctého vídeňského obvodu. Ráda pozoruje známky života za tuctem oken, která jsou v tomto posledním říjnovém dnu pokryta krajkovými otisky uschlého břechtanu. Většinou vídá podsadité muže se složitě zastříženými vousy, matky a služky. Ten mladý muž je vítanou novinkou.

Nemůže mu být víc než Adele – kdyby měla hádat, řekla by něco přes dvacet. A co víc, tráví teď už několikátou hodinu stěhováním svých věcí do budovy: kufry, těžký nábytek